

Feminismul socialist

Critica Programului de la Gotha

Marx, 1875

- Fundamentează necesitatea obiectivă a celor două faze ale societății comuniste:

1. **Socialistă**: principiul repartiției este: *„De la fiecare după capacități, fiecăruia după muncă”*.

2. **Comunistă**: munca va deveni „prima nevoie vitală”, nivelul productivității va crea abundență materială și repartiția se va baza pe principiul *De la fiecare după capacități, fiecăruia după nevoi*.

- **Revoluția proletară unică soluție de schimbare socială.**

Este fundament de dispută între marxiști și social-democrați.

Doctrina socialistă

- Se concentrează asupra tipurilor de **reforme politice și sociale** care pot conduce la scăderea și dispariția inegalității sociale. Se menține democrația: pluripartidismul.
- **Marxismul**: soluția unică: revoluția proletară care duce la dispariția claselor sociale, proprietății private, a inegalității economice și sociale.

Trăsăturile de bază ale socialismului

- **1)** Proprietatea asupra producției trebuie să fie preponderent publică (fie naționalizată, fie cooperatistă);
- **2.** Membrii societății aflați în nevoie trebuie asistați printr-un sistem al bunăstării generale (o redistribuire a banilor publici astfel încât să beneficieze și persoanele defavorizate);
- **3.** Prosperitatea, egalitatea, distribuirea echitabilă vor elibera oamenii de nevoile materiale de bază.

Fondatorii socialismului democratic

Originile **Rousseau**: principiile teoretice ale unei societăți egalitare.

- **Noel Babeuf (1760-1797) și socialiștii utopici.**

După Babeuf: s-a divizat în

- 1. Socialism umanist (utopiștii, revizionisții, fabienii)**
- 2. Socialism științific (Marx, Engels, Lenin).** O vreme, socialismul a fost aproape în întregime **confiscat de către marxism.**

Este adevărat că toți marxiștii sunt socialiști, nu este de loc la fel de adevărat că toți socialiștii sunt marxiști.

Rosa Luxemburg (1871-1919)

- Teoreticiană și activistă marxistă și socialistă
Acumularea capitalului, 1913
- Pacificistă
- Antibolșevică
- Pentru libertate egală
- Încurajează mișcările grass-roots
- Împușcată de naziști și aruncată în canal în 1919 împreună cu Karl Liebknecht

Edward Bernstein și Jean Jaurès

Sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX:
Fondatorii miscării socialiste democratice:
critică

- Excesul de determinism economic marxist
- Remarcă falsele predicții marxiste despre declinul capitalismului.
- Socialismul poate să fie realizat pe cale politică, pașnic, pe cale electorală, printr-o politică pragmatică și nu prin revoluție proletară.
- Vor un capitalism cu față umană

Capitalismul cu fata umana

Capitalismul clasic capătă „o față umană”:

- redistribuiri mai echitabile a veniturilor, a programelor de securitate socială, sănătate publică, educație.
- Europa de Vest a redus substanțial sărăcia, țările scandinave reușind să creeze societăți cu un grad foarte înalt de echitate și bunăstare.
- Liberalismul bunăstării generale în SUA împrumută idei și programe socialiste. Este reprezentat de Partidul Democrat
- În anii 90, ca și la începutul mileniului III, mai ales după colapsul comunismului, politicile socialiste au fost intens contestate.
- Revigorarea neoconservatorismului

Actual:

- Se confruntă mai ales cu neoliberalismul globalist, opunându-I mișcări pentru dreptate globală.
- Mișcările tip “Occupy” și problema inechității globale: revigorarea stângii.

Feminismul socialist

- **Originea în socialismul utopic a lui Saint Simon, Charles Fourier și Robert Owen (începutul secolului al XIX-lea).**
- **O societate ideală se bazează pe legi și instituții care promovează cooperarea, ajutorarea reciprocă între oameni, compasiunea, omenia.**
- **Calea de trecere: exemplaritatea unor experimente sociale asupra unor comunități care reușesc să trăiască potrivit acestor principii (falanstere).**
- **Societatea se poate schimba prin efort și bunăvoința politică de a micșora nedreptatea.**
- **În contextul falansterelor s-au creat primele creșe și grădinițe ca soluții instituționale la creșterea copiilor mici în condițiile în care mamele lucrează.**
- **În România, gândirea socialistă a fost reprezentată de Constantin Dobrogeanu Gherea, Ion și Sofia Nădejde.**

- In perimetrul democrațiilor liberale.
- **Axare pe dreptatea socială:** o repartizare mai echitabilă a greutăților economice, aplicarea principiului solidarității sociale.
- **Coexista bine cu liberalismul și, în mod particular, cu liberalismul bunăstării generale.**

Critici

- **Marxistii: nimeni nu renunță la privilegiile de clasă prin bunăvoință.**
- **Feminiștii: bărbații nu ar accepta să renunțe la monopolul puterii și privilegiilor de sex doar fiindcă sunt considerate nedrepte față de femei.**

Feminismul socialist contemporan: agenda politica

- a) crearea cadrelor legale și instituționale care să permită șanse egale în educație și pe piața muncii;
- b) plată egală pentru muncă de valoare egală ;
- c) liberalizarea avorturilor și a legislației în privința divorțului;
- d) acces la poziții de putere (cote de reprezentare de minimum 40% din locurile eligibile);
- e) sprijinul statului pentru creșterea copiilor (creșe și grădinițe accesibile inclusiv femeilor cu venituri mici);
- f) îmbunătățirea condiției mamelor, concedii de maternitate și de îngrijire a copiilor, concedii parentale;
- g) reducerea șomajului.

- Succesul cel mai important al feminismului socialist: îndeosebi în țări cu guvernări social-democrate: țările nordice ating cea mai ridicată cotă de realizare a agendei feministe; în cazul lor feminismul a devenit în cel mai înalt grad o politică de stat, un "feminism de stat"
- **Critica:** Fiind centrat pe problema egalității, feminismul socialist a răspuns mai puțin nevoilor grupurilor diferite (rasiale, etnice, de orientare sexuală).
- La ora actuală feminismul socialist include și problema intersecției între sexism, rasism, xenodobie, homofobie.

Agenda teoretica

- **Critica individualismului liberal** subiectul (femeia) este un construct social-istoric cu sensuri variabile, biologia neavând un rol în destinul social (ca și liberările)
- Critică a patriarhatului pe lângă cea a capitalismului, abandonând explicațiile monocauzale (cele legate de determinismul economic) de tip marxist (**teoria sistemelor duale**), cu referire la **dubla oprimare: capitalistă și patriarhală.**

Juliet Mitchell (*Psihanaliza si feminism 1971*)

- După revoluția sexuală de la începutul anilor 70, femeile vestice au făcut progrese, dar numai legate de libertatea sexuală. În producție continuă lucreze în poziții inferioare celor deținute de bărbați.
- Maternitatea continuă să rămână pentru femei o activitate completă (o normă întreagă).
- Politicile feministelor liberale legate de reforme sociale care să conducă la un loc egal pentru femei în sfera publică și educație androgină.
- Nici agenda unor radicale legată de tehnologiile reproductive, nu va conduce la efecte depline.
- **Nici o soluție economică, politică sau biologică nu rezolvă complet o problemă psihologică: dominarea inconștientului femeiesc de către simbolul falic.**
- **Această dominație nu va dispărea decât atunci când va fi eliminat patriarhatul.**
- **Patriarhatul este o formă de dominare ideologică, reprezentată în inconștientul fiecărei persoane prin intermediul complexului lui Oedip.**

Juliet Mitchell

- Mitchell

- *Women's Estate*, 1971
- *Women: The Longest Revolution*, 1984

Heidi Hartmann

- Analiză materialistă a patriarhatului,
- categoria de « clasă » lasă neexplicat faptul că femeile sunt subordonate bărbaților în viața publică și în cea privată. În consecință, este fundamentală o analiză feministă a patriarhatului, nu doar una în termeni de capital și forță de muncă.
- **Patriarhatul reprezintă un set de relații sociale care au o bază materială și conduc la o relație de interdependență și solidaritate între bărbați, relații care le permit să domine femeile.**
- **Controlul asupra femeilor înseamnă control asupra facultăților lor productive (inclusiv restrângerea accesului acestora la controlul asupra resurselor) și reproductive (prin căsătoria monogamă heterosexuale, naștere, creșterea copiilor, munca domestică).**
- **Femeile depind (economic) de bărbați, de stat și de mulțimea instituțiilor bazate pe relațiile dintre bărbați.**

- Patriarhatul nu îmbracă o formă preponderent psihologică, inconstientă, ci mai degrabă foarte ratională: **femeile vor să fie pe placul soților sau șefilor ca să nu fie abandonate sau concediate, fiindcă nu au alte resurse de subzistență pentru ele și copiii lor.**
- În SUA, la începutul industrializării, copiii munceau și câștigau bani, custodia copiilor era prioritar acordată tatălui. Când a fost interzisă munca acestora și ei nu au mai avut decât un rol de consumatori în familie (au devenit neproductivi), custodia copiilor a fost prioritar încredințată mamei
- Faptul că femeile au intrat masiv pe piața muncii nu a desființat patriarhatul. **Veniturile femeilor sunt cu peste o treime mai mici și poziția lor în ierarhia instituțională și salarială net mai scăzută.**
- **Patriarhatul și capitalismul nu sunt două « capete ale aceleiași fiare », ci două « fiare » diferite, cu care lupta trebuie dusă cu mijloace diferite**
- **Teoria sistemelor duale (capitalism și patriarhat) delimitează net feminismul socialist de cel marxist.**

Heidi Hartmann

- ***The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: Capitalism, Patriarchy, and Job Segregation by Sex***
1981

Iris Marion Young,
***Beyond the unhappy marriage: a critique of the dual-
system theory (1981)***

- ***Categoria centrală: diviziunea de gen a muncii, mult mai potrivită decât cea de « clasă ».***
- ***Diviziunea muncii: femeile primesc și nu dau ordine, sunt plătite mai puțin, fac munci mai rutiniere, în raport cu bărbații.***
- ***Perioada precapitalistă a fost mult mai partenerială în sensul diviziunii muncii, capitalismul alungând femeile în « armata de rezervă a capitalismului », alături de alți marginali.***
- ***Transferarea accentului de la categoria de clasă, la categoria de diviziune a muncii și la ieșirea din patriarhat prin transferarea femeilor din categoria secundară în cea primară (lupta pentru valoarea comparabilă a muncii).***

Iris Marion Young (1949-2006)

- Teorii ale dreptatii, ale democratiei si teorii feministe

- *Justice and the Politics of Difference*, 1990
- *Intersecting Voices: Dilemmas of Gender, Political Philosophy and Policy* (1997)
- *Inclusion and Democracy* (2000);
- *On Female Body Experience* (2004).

Alison Jaggar: *Feminist Politics and Human Nature* (1983)

Alienarea: Femeile sunt alienate corporal, sexual, matern și intelectual, fiind alienate de corpul lor.

- **Corporal:** țin cure de slăbire, se îmbracă, se aranjează, ca să placă (chirurgia estetică).
- **De alte femei:** Este mereu în competiție cu altă femeie în privința câștigării și păstrării unui bărbat (ca pe piața muncii).
- **Matern** sunt alienate de produsul muncii lor reproductive când altcineva hotărăște câți copii să aibă.
- **De procesul reproductiv,** datorită tehnologiilor reproductive, obstetricienii preluând controlul asupra nașterii (vezi în România organizația Mame pentru mame).
- **De propriul copil,** când îl vede ca obiect de satisfacere a nevoilor ei psihologice de dragoste și sens și nu și ca pe o altă persoană, cu nevoi proprii și trăind într-o comunitate.
- **Față de capacitățile intelectuale:** femeile sunt făcute să se simtă nesigure, să ezite să se exprime public. Conduce la modestie exagerată în privința meritelor proprii și la aspirații intelectuale mai joase.
- Surse de oprimare: a. în mintea femeilor, b. în instituții, în structurarea culturii.

Critici

- **Este o trecere de la un patriarhat la altul : patriarhat precapitalist, capitalist, socialist.**
- **Multe femei nu vor să ia parte la procesul de emancipare, sunt în « captivitatea » unei reprezentări patriarhale a realității.**
- **Perspectiva femeilor nu poate să fie o lentilă, ci un « caleidoscop » de adevăruri. Experiența nici unui grup nu poate să fie privilegiată ca un caz paradigmatic.**
- **Decăderea comunismului a făcut și socialismul democratic ceva mai puțin popular decât era, cel puțin decât era în secolul XX.**
- **Cred că succesul mare al agendei socialiste în occident, inclusiv a celei feministe, nu poate să fie separat de războiul rece. Amenințarea comunismului a însemnat și numeroase concesii de tip socialist făcute categoriilor defavorizate în occident. Este greu de prezis cum vor evolua aceste doctrine în condițiile dominației corporațiilor internaționale în procesul de globalizare.**
- **Este predictibila și o revigorare a celor două în condițiile crizei economice, dar și a ideilor și mișcărilor extremiste care sunt, evident, complet inamicale față de feminism.**

România

- Se dezvoltă în mod special după 2007
- Se manifestă protestatar mai ales în contextul crizei financiare și a politicilor de austeritate care conduc la feminizarea sărăciei.
- Organizații feministe active, de orientare socialistă: Grupul de la Cluj, ALEG, FRONT
- FILIA și AnA sunt actual pluraliste. Manifestă solidarități tematice.
- Adoptă intersecționalitatea (gen, rasă, etnie, clasă): vezi E-Romnija, Împreună (Organizații pentru drepturile femeilor române).
- Actual sunt politic reprezentate de către un nou partid socialist de tip occidental: Demos.

Ce datorăm feminismului socialist

- **O parte din legislația europeană a egalității de șanse importată în procesul de aderare la Uniunea Europeană este preponderent de sorginte socialistă.**
- **Din agenda politică feministă de orientare socialistă s-au realizat în România:**
- **crearea cadrelor legale și instituționale (diluata odata cu criza: vezi ANES și COJES: practic distruse de politicile de austeritate) care să permită șanse egale în educație și pe piața muncii;**
- **îmbunătățirea condiției mamelor, concedii de maternitate și de îngrijire a copiilor, concedii parentale;**
- **liberalizarea avorturilor și a legislației în privința divorțului (cele din urmă în comun cu agenda feminismului liberal).**
- **Rămân nerealizate: plata egală pentru muncă de valoare egală; accesul egal al femeilor la poziții de putere; sprijinul statului pentru creșterea copiilor (creșe și grădinițe accesibile inclusiv femeilor cu venituri mici); reducerea șomajului.**